

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาวิจัยตามกระบวนการและขั้นตอน ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร และได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวนทั้งหมด 628 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลทับหมัน: พฤศจิกายน 2558)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร และได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ที่ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรการคำนวณของ (Krejcie & Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ $\pm 5\%$ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ จำนวน 239 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาข้อระเบียบ แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้จ่ายเบี่ยงชีพของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 3 ระดับพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี่ยงชีพของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยนำแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างได้ทำการตอบแล้วมาวิเคราะห์ประมวลผล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ แบ่งการวิเคราะห์ตามขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติอนุมานหรือสถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแปรต้นข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ที่มาของรายได้ จำนวนเบี่ยงชีพที่ได้รับ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะการอยู่อาศัย โดยผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์พฤติกรรมการใช้จ่ายเบี่ยงชีพของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 4 ตำบล โดยผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี่ยงชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 4 ตำบล โดยใช้สถิติอนุมานในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร คือ การทดสอบค่าที (t-test) สำหรับตัวแปรต้นที่มีการแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม และทดสอบค่าเอฟ (F-test) สำหรับตัวแปรที่มีการแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป ถ้าพบว่ามีความแตกต่างกันให้ใช้การทดสอบรายคู่โดยวิธีการของเซฟเฟ (Sheffe') หาค่าความแปรปรวนพหุคูณ (Multivariate Tests : MANOVA) สำหรับข้อที่ตอบมากกว่า 1 ข้อ และการหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 157 ราย คิดเป็นร้อยละ 65.7 ส่วนใหญ่เป็นช่วงอายุระหว่าง 60-69 ปี จำนวน 148 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.9 ผู้สูงอายุไม่ได้ประกอบอาชีพ มีจำนวน 113 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.1 ของคำตอบ ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพคิดเป็นร้อยละ 53.9 ของคำตอบ สถานภาพที่พบมากที่สุดอยู่ในสถานภาพที่สมรสแล้ว จำนวน 116 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.5 รองลงมาคือ หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ มีจำนวน 93 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.9 และโสด มีจำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.6 จะเห็นได้ว่า สถานภาพโสด และหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ เมื่อคิดจำนวนรวมกัน มีจำนวน 123 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.5 ในส่วนของลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่กับบุตรหลาน จำนวน 106 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.4 ไม่มีภาระการเลี้ยงดูสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 182 ราย คิดเป็นร้อยละ 76.2 ในส่วนของแหล่งที่มาของรายได้ ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการจากรัฐ คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้ที่ตอบ รองลงมา คือ จากการประกอบอาชีพ จำนวน 125 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.3 ของผู้ที่ตอบ และการอุปการะจากบุตรหลานหรือญาติ จำนวน 103 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.1 ของผู้ที่ตอบ จำนวนเบี้ยยังชีพที่ได้รับส่วนใหญ่ได้รับ 600 บาท จำนวน 183 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.3 ส่วนรายได้เฉลี่ยของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 76.6 รายจ่ายเฉลี่ยไม่เกิน 5,000 บาท จำนวน 167 ราย คิดเป็นร้อยละ 69.9

ส่วนที่ 2 ผลการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

พฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร โดยรวมผู้สูงอายุมีระดับการใช้จ่ายในระดับน้อยเป็นผลมาจากผู้สูงอายุมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อย ระดับที่มีการใช้จ่ายมากที่สุดคือ ด้านร่างกาย เนื่องจากค่าใช้จ่ายด้านร่างกายมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากที่สุด เช่น ค่าอาหาร ค่าสาธารณูปโภค ค่ารักษาโรคประจำตัว เป็นต้น รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากผู้สูงอายุยังมีความสัมพันธ์ทางสังคมกับคนในชุมชน เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง ด้านจิตใจ และ ด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

รายได้โดยรวมผู้สูงอายุเฉลี่ยต่อเดือน 4,679 บาท และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 4,519 บาท จากตัวเลขรายรับจ่ายของผู้สูงอายุจะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุมีเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน 160 บาท เมื่อพิจารณารายจ่ายเป็นด้านพบว่า ด้านร่างกายมีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 1,715 บาท

รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 1,199 บาท ด้านจิตใจ 857 และด้านสิ่งแวดล้อม 748 บาท ตามลำดับ

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน เมื่อพิจารณาจากจำนวนรายจ่ายของผู้สูงอายุเป็นรายด้านพบว่า

ด้านร่างกาย ผู้สูงอายุรายจ่ายเฉลี่ยต่ำสุด 0 บาท มีรายจ่ายเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขปกศพพื้นฐานที่ใช้ในครัวเรือน ค่าไฟฟ้า 5,000 บาท รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการซื้ออาหารมาบริโภคในชีวิตประจำวัน 4,000 บาท ค่าใช้จ่ายเพื่อการรักษาโรคหรือการดูแลสุขภาพของตนเอง 3,000 บาท ค่าใช้จ่ายเพื่อการซื้อเครื่องนุ่งห่ม 2,000 บาท ค่าใช้จ่ายในการซื้อของใช้จำเป็นส่วนตัว เช่น สบู่ ยาสีฟัน อื่นๆ 1,000 บาท ค่าใช้จ่ายเพื่อการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย 1,000 บาท และภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขปกศพพื้นฐานที่ใช้ในครัวเรือน เช่นค่าประปา 500 บาท รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน สูงสุดคือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการซื้ออาหารมาบริโภคในชีวิตประจำวัน 798 บาท รองลงมา ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขปกศพพื้นฐานที่ใช้ในครัวเรือน ค่าไฟฟ้า 376 บาท ค่าใช้จ่ายเพื่อการรักษาโรคหรือการดูแลสุขภาพของตนเอง 195 บาท ค่าใช้จ่ายในการซื้อของใช้จำเป็นส่วนตัว เช่น สบู่ ยาสีฟัน อื่นๆ 170 บาท ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขปกศพพื้นฐานที่ใช้ในครัวเรือน เช่นค่าประปา 86 บาท ค่าใช้จ่ายเพื่อการซื้อเครื่องนุ่งห่ม 45 บาท และน้อยที่สุดคือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย 4 บาท

ด้านจิตใจ ผู้สูงอายุมีรายจ่ายเฉลี่ยต่ำสุด 0 บาท มีรายจ่ายเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสียเลี้ยงดูบุตรหลานให้ได้รับการศึกษา 11,666 บาท รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อประกันชีวิต 3,000 บาท ค่าใช้จ่ายสำหรับการพักผ่อนและการท่องเที่ยว 2,000 บาท ค่าใช้จ่ายเพื่อการทำบุญ การกุศล หรือกิจกรรมทางศาสนา 1,500 บาท ค่าใช้จ่ายในการอุปการะสัตว์เลี้ยง สุนัข แมวหรือสัตว์เลี้ยงอื่นๆ 500 บาท และค่าใช้จ่ายในการเสริมความงาม ตัดผม ย้อมสีผม 400 บาท รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนสูงสุด คือ ส่งเสียเลี้ยงดูบุตรหลานให้ได้รับการศึกษา 274 บาท การใช้จ่ายเพื่อการทำบุญ การกุศล หรือกิจกรรมทางศาสนา 240 บาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อประกันชีวิต 124 บาท ค่าใช้จ่ายในการเสริมความงาม ตัดผม ย้อมสีผม 43 บาท ค่าใช้จ่ายสำหรับการพักผ่อนและการท่องเที่ยว 41 บาท และค่าใช้จ่ายในการอุปการะสัตว์เลี้ยง สุนัข แมวหรือสัตว์เลี้ยงอื่นๆ 24 บาท

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ผู้สูงอายุมีรายจ่ายเฉลี่ยต่ำสุด 0 บาท มีรายจ่ายเฉลี่ยสูงสุด คือ ค่าใช้จ่ายในการช่วยงานต่างๆ เช่น งานแต่ง งานอุปสมบท งานศพ และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับฌาปนกิจสงเคราะห์ เพื่อการช่วยเหลือคนในชุมชนด้านค่าปลงศพ หรือการจัดงานอภิธรรมศพของ 2,000 บาท รองลงมาคือ ค่าบริการโทรศัพท์ ค่าใช้จ่ายในการชำระภาษีต่างๆ เช่น ภาษีที่ดิน โรงเรือน และค่าใช้จ่ายในการเยี่ยมเยียนผู้ป่วยญาติพี่น้องหรือคนในชุมชน 1,000 บาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน ซึ่งนำมาใช้ลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน 840 บาท รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนสูงสุด คือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน ซึ่ง

นำมาใช้ลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน 337 บาท รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายในการช่วยงานต่างๆ เช่น งานแต่ง งานอุปสมบท งานศพ 236 บาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ ฌาปนกิจสงเคราะห์ เพื่อการช่วยเหลือคนในชุมชนด้านค่าปลงศพ หรือการจัดงานอภิธรรมศพ ของผู้สูงอายุ 141 บาท ค่าบริการโทรศัพท์ 99 บาท ค่าใช้จ่ายในการชำระภาษีต่าง ๆ เช่น ภาษีที่ดิน โรงเรือน 22 บาท และค่าใช้จ่ายในการเยี่ยมเยียนผู้ป่วยญาติพี่น้องหรือคนในชุมชน 19 บาท

ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้สูงอายุมีรายจ่ายเฉลี่ยต่ำสุด 0 บาท มีรายจ่ายเฉลี่ยสูงสุด คือ ค่าใช้จ่ายในการลงทุนประกอบอาชีพ เช่น ทำสวน ทำนา 30,000 บาท รองลงมาคือ ค่าน้ำมันรถ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน 3,000 บาท ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เช่น โดยสารรถประจำทาง 2,000 บาท ค่าใช้จ่ายเมื่อเกิดภัยพิบัติธรรมชาติที่ส่งผลต่อทรัพย์สิน 1,500 บาท ค่าปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อมบริเวณบ้าน 500 บาท ค่าใช้จ่ายในเรื่องการจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชน 20 บาท รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน สูงสุด คือ ค่าใช้จ่ายในการลงทุนประกอบอาชีพ เช่น ทำสวน ทำนา 919 บาท รองลงมาคือ ค่าน้ำมันรถที่ใช้ในชีวิตประจำวัน 164 บาท ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เช่น โดยสารรถประจำทาง 40 บาท ค่าใช้จ่ายในเรื่องการจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชน 17 บาท ค่าใช้จ่ายเมื่อเกิดภัยพิบัติธรรมชาติที่ส่งผลต่อทรัพย์สิน 14 บาท และค่าปรับปรุงภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อมบริเวณบ้าน 2 บาท

เมื่อวิเคราะห์ระดับการใช้จ่ายของผู้สูงอายุในแต่ละด้าน ด้านร่างกาย ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายโดยรวมในระดับปานกลาง ผู้สูงอายุมีระดับการใช้จ่ายมากที่สุด คือ การใช้จ่ายส่วนใหญ่ในแต่ละเดือนเป็นไปเพื่อการซื้ออาหารมาบริโภคในชีวิตประจำวัน รองลงมา คือ ภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ใช้ในครัวเรือน ค่าไฟฟ้า ค่าใช้จ่ายในการซื้อของใช้ จำเป็นส่วนตัว เช่น สบู่ ยาสีฟัน อื่นๆ ค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคหรือการดูแลสุขภาพ ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ใช้ในครัวเรือน เช่น ค่าประปา ค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องนุ่งห่ม ค่าใช้จ่ายเพื่อการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ตามลำดับ

ด้านจิตใจ ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายโดยรวมในระดับน้อย ผู้สูงอายุมีระดับการใช้จ่ายมากที่สุด คือ การใช้จ่ายเพื่อการทำบุญการกุศล หรือกิจกรรมทางศาสนา รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายในการเสริมความงาม ตัดผม ย้อมสีผม ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมเลี้ยงดูบุตรหลานให้ได้รับการศึกษา ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อประกันชีวิต ค่าใช้จ่ายในการอุปการะสัตว์เลี้ยง สุนัข แมวหรือสัตว์เลี้ยงอื่นๆ และค่าใช้จ่ายสำหรับการพักผ่อนและการ ตามลำดับ

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายโดยรวมในระดับน้อย มีการใช้จ่ายมากที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายในการช่วยงานต่างๆ เช่น งานแต่ง งานอุปสมบท งานศพ รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับฌาปนกิจสงเคราะห์เพื่อการช่วยเหลือคนในชุมชนด้านค่าปลงศพ หรือการจัดงานอภิธรรมศพของผู้สูงอายุ ค่าบริการโทรศัพท์ ค่าใช้จ่ายในการเยี่ยมเยียนผู้ป่วยญาติพี่น้องหรือคนในชุมชน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน ซึ่งนำมาใช้ลงทุนประกอบ

อาชีพ หรือเพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน และค่าใช้จ่ายในการชำระภาษีต่างๆ เช่น ภาษีที่ดิน ไร่เรือน ตามลำดับ

ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายโดยรวมในระดับน้อย มีระดับการใช้จ่ายมากที่สุดคือ ค่าน้ำมันรถที่ใช้ในชีวิตประจำวัน รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายในการกำจัดสิ่งปฏิกูลในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในเรื่องการจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชน ค่าใช้จ่ายในการลงทุนประกอบอาชีพ เช่น ทำสวน ทำนา ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าปรับปรุงภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อมบริเวณบ้าน และค่าใช้จ่ายเมื่อเกิดภัยพิบัติธรรมชาติที่ส่งผลต่อทรัพย์สิน ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

1. เปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านร่างกาย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน แต่ด้านจิตใจผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. เปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. เปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรที่มีอาชีพแตกต่างกัน ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ด้านร่างกาย และด้านสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านจิตใจ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีระดับคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

4. เปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ด้านจิตใจ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านร่างกาย และด้านสิ่งแวดล้อม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

5. เปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรที่มีลักษณะการอยู่อาศัยที่แตกต่างกัน มีระดับคุณภาพ

ชีวิตในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. เปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องรับภาระการเลี้ยงดู มีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7. เปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรที่มีแหล่งรายได้แตกต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านร่างกาย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

8. เปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรที่ได้รับเบี้ยยังชีพจำนวนที่แตกต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

9. เปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรที่มีรายได้ทั้งสิ้นแตกต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

10. เปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรที่มีรายจ่ายทั้งสิ้นแตกต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 4 แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจงเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้จ่ายเบี้ยยังชีพ และแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร พบว่า ผู้สูงอายุยังมีภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันที่ต้องรับผิดชอบ จากรายรับรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของผู้สูงอายุที่สัมภาษณ์เป็นตัวเลขพบว่า ผู้สูงอายุมีรายได้อเฉลี่ยต่อเดือน 4,679 บาท และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 4,519 บาท จากตัวเลขรายรับจ่ายของผู้สูงอายุจะเห็นได้ว่า

ผู้สูงอายุที่มีเงินคงเหลือเฉลี่ยต่อเดือน 160 บาท ซึ่งเทียบกับรายจ่ายในบางเดือนแทบไม่พอใช้ เบื้องต้นผู้สูงอายุมีการช่วยเหลือตนเองโดยการประกอบอาชีพหารายได้ และมีการใช้จ่ายอย่าง มีธยัสถ์ รู้จักกินรู้จักใช้ เลือกซื้อในสิ่งที่จำเป็น แต่สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ไม่มี รายได้ภาระค่าใช้จ่ายก็จะไปตกอยู่ที่บุตรหลาน หากมีโอกาสหรือทางเลือกที่ดีผู้สูงอายุก็ไม่อยาก เป็นภาระของบุตรหลาน จึงสะท้อนให้เห็นว่า ผู้สูงอายุในสังคมชนบทก็ยังคงต้องการมีคุณภาพชีวิต ที่ดี มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยไม่ต้องเป็นภาระของบุตรหลาน และสามารถชีวิตดำรงอยู่ได้ใน สังคมได้อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามที่สมควรจะได้รับ

เมื่อการฐานะทางการเงินและเศรษฐกิจในชุมชนมีความสำคัญกับผู้สูงอายุ การ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญด้วยเช่นกัน และเป็นหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ต้องเข้ามาดูแลส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอาชีพ มีรายได้มากกว่ารายจ่าย ให้ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการจากรัฐ และมีการส่งเสริมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ตำบล ทำให้ทราบถึงระดับพฤติกรรม การใช้จ่าย และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ซึ่งสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ตำบล ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีพฤติกรรม การใช้จ่ายในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านร่างกาย มี รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 1,715 บาท รองลงมาคือด้าน ความสัมพันธ์ทางสังคม รายจ่ายเฉลี่ยต่อ เดือน 1,199 บาท ด้านจิตใจ มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 857 บาท และด้านสิ่งแวดล้อม 748 บาท สามารถแยกเป็นรายด้านได้ ดังนี้

1.1 ด้านร่างกาย โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายในระดับปาน กลาง พบว่า มีค่าใช้จ่ายที่มากที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารเพื่อมาบริโภคใน ชีวิตประจำวัน อาจเป็นเพราะ อาหารเป็นปัจจัยหลักของการดำรงชีวิต ที่ให้พลังงานแก่ร่างกาย เพื่อซ่อมแซมอวัยวะส่วนต่าง ๆ ที่สึกหรอ ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข อาหารมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของทุกคน ทุกเพศ ทุกวัยจึงจำเป็นต้องรับประทานอาหารให้ครบทุกมื้อ และได้รับสารอาหารที่ครบ 5 หมู่ ในวัยผู้สูงอายุก็เช่นกัน แม้ว่าผู้สูงอายุจะเป็นวัยที่ใช้พลังงานในการประกอบกิจวัตรประจำวันน้อย ความต้องการปริมาณอาหารลดลง แต่ก็จำเป็นต้องได้รับสารอาหารที่เพียงพอ ประกอบสุขภาพ

ปัจจุบันค่าครองชีพในการดำรงชีวิตประจำวันสูงขึ้น วัสดุอุปกรณ์ ในการประกอบอาหารจึงจำเป็นต้องซื้อ เรื่องอาหารจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เนื่องจาก เป็นหนึ่งในปัจจัย 4 ที่ร่างกายต้องการ คือ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ ได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการพื้นฐานทางสรีระ (Basic physiological needs or Biological Needs, Physical Needs) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการในขั้นนี้ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) ที่มีอำนาจมากที่สุด และเห็นได้ชัดที่สุด กว่าความต้องการทั้งหมด เป็นความต้องการที่จำเป็น ต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ความต้องการด้านปัจจัย 4 บำบัดความหิวกระหาย การพักผ่อนนอนหลับ ความต้องการทางเพศ ตลอดจนความต้องการ ที่จะถูกกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัส แรงขับของร่างกายเหล่านี้ จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับความอยู่รอดของร่างกาย และอินทรีย์หากความต้องการในขั้นนี้ ได้รับการตอบสนองแล้ว จะกระตุ้นให้เกิดความต้องการ ในขั้นที่สูงกว่า แต่ถ้าบุคคลประสบความล้มเหลว ในการสนองความต้องการขั้นพื้นฐานนี้แล้ว ก็จะไม่ได้รับการกระตุ้น ให้เกิดความต้องการในระดับที่สูงขึ้นต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมัตต์ ปัญปรัชญ์ ต้องประสงค์, ซวาลิน เนียมสอน, ลักษณะสุภา บัวบางพลู และกนิษฐา ศรีอเนก (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยการตัดสินใจในการเลือกซื้ออาหารมือหลักของผู้บริโภคในชุมชนวังหลัง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการตัดสินใจในการเลือกซื้ออาหารมือหลัก ในชุมชนวังหลัง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ผู้บริโภคให้นำหนัก ปัจจัยการตัดสินใจในการเลือกซื้อ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริโภคให้นำหนักปัจจัยการตัดสินใจระดับมาก ในด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือ ด้านราคา ด้านสถานที่การจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร

1.2 ด้านจิตใจ โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายในระดับน้อย พบว่ามีค่าใช้จ่ายที่มากที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการทำบุญ การกุศล หรือกิจกรรมทางศาสนา อาจเป็นเพราะ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นสิ่งที่หนีไม่พ้น และวัยผู้สูงอายุเป็นวัยที่ใกล้เข้าสู่ความตาย เพื่อให้เกิดความสุขสบายทางจิตใจ เป็นค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปโดยไม่ได้หวังผลตอบแทน เป็นการแบ่งปันและเสียสละ เป็นวัฒนธรรมที่ดีสืบต่อกันมา เมื่อจิตใจผ่องใส จิตเป็นกุศลความสบายใจก็จะเกิดขึ้น ผู้สูงอายุจึงหันหน้าเข้าวัดทำบุญ ทำทาน ตามกำลังทรัพย์ที่ตนเองมี และทำให้ผู้สูงอายุมีสังคม ได้พบปะเพื่อน มีการคบหาสมาคม และมีการร่วมกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น ซึ่งผลที่ได้เป็นเรื่องของจิตใจ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวัฒน์ วิจิตรจันทร์ (2554) ได้ศึกษากิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและสังคมของผู้สูงอายุในชนบท อำเภอเมืองจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและสังคมของผู้สูงอายุในชนบท อำเภอเมืองจังหวัดเลย ในแง่กิจกรรมที่ต้องการทำเพื่อสร้างรายได้ กิจกรรมการทำบุญ การร่วมงาน ประเพณี การออกกำลังกายและนันทนาการ การมีส่วนร่วมทางการเมือง สภาพปัญหาการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจและสังคมในแง่บทบาทในการเป็นผู้หารายได้เลี้ยงดู

ครอบครัว สภาพร่างกายที่เอื้ออำนวยต่อการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมทางสังคมในปัจจุบันแตกต่างกันตามลักษณะที่ตั้งหมู่บ้าน สภาพปัญหาการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรมทางสังคมในแง่ความสะดวกและความอบอุ่นที่ได้รับจากการอยู่ร่วมกับบุตรหลานแตกต่างกันตามอายุ การส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นแตกต่างกันตามระดับการศึกษา

1.3 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายในระดับน้อย พบว่า มีค่าใช้จ่ายที่มากที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายในการช่วยงานต่าง ๆ เช่น งานแต่งงานอุปสมบท งานศพ อาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุยังต้องอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคม สังคมของผู้สูงอายุยังมีเพื่อนบ้าน พี่น้อง และมีลูกหลาน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม การจัดงานต่าง ๆ จึงยังต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นธรรมเนียมไทย และในปัจจุบันสังคมที่กว้างขึ้น และเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป จำนวนเงินในการใส่ซอง หรือค่าใช้จ่ายในการช่วยงานก็เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิ โชคเหมาะ และโชคชัย สุทธาเวศ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่องกฎหมายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการให้มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ดีขึ้น และมีความต้องการให้กฎหมายส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่จะมีในอนาคต เป็นเรื่องสังคมและวัฒนธรรมของผู้สูงอายุที่มีความสำคัญมากเช่นกัน เนื่องจากผู้สูงอายุควรจะมีชีวิตอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมที่ดี มีการคบหาสมาคม การจัดกิจกรรมต่างๆ จะทำให้ผู้สูงอายุไม่โดดเดี่ยว มีสุขภาพจิตที่ดีและเป็นผู้มีคุณค่าในสังคม

1.4 ด้านสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการใช้จ่ายในระดับน้อย พบว่า มีค่าใช้จ่ายที่มากที่สุด คือ ค่าน้ำมันรถในชีวิตประจำวัน อายุเป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 60-69 ปี ยังสามารถประกอบอาชีพและขับยานพาหนะได้ ทำให้มีรายจ่ายค่าน้ำมันรถอยู่ เพราะการใช้รถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้น เป็นการอำนวยความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตประจำวัน สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวมนุษย์ ที่สร้างโดยมนุษย์ และกานำความรู้มาประยุกต์ใช้กับทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ เพื่อตอบสนองต้องการ หรือเป็นเครื่องใช้สอยเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตประจำวัน (รศ.ดร.ศินา จันท์ศิริ และ ผศ.สิริพิชญ์ วรรณภาส : 2) สอดคล้องกับ ภิรมนวล ภักดีศรีศักดิ์ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจ แรงจูงใจและทัศนคติด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อแนวโน้มพฤติกรรมการเติมน้ำมันแก๊สโซฮอลล์ E85 ของผู้ขับขี่รถยนต์ในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผู้ขับขี่ที่ใช้รถยนต์มีค่าน้ำมันต่อเดือนเฉลี่ย 4,437 บาท รายจ่ายค่าน้ำมันเฉลี่ยต่อเดือนต่ำสุด 500 บาท

2. การเปรียบเทียบความแตกต่าง ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน

ต่อคุณภาพชีวิต จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพการสมรส ลักษณะการอยู่อาศัย จำนวนสมาชิกที่ต้องรับภาระเลี้ยงดู แหล่งที่มาของรายได้ จำนวนเบี้ยยังชีพที่ได้รับ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ผลการศึกษาพบว่า

2.1 จำแนกตามเพศชายและหญิง พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านจิตใจ

2.2 จำแนกตามอายุ พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

2.3 จำแนกตามอาชีพ พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านจิตใจ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

2.4 จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านร่างกาย และด้านสิ่งแวดล้อม

2.5 จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านร่างกาย และด้านสิ่งแวดล้อม

2.6 จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องรับภาระการเลี้ยงดู พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

2.7 จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ในด้านร่างกาย

2.8 จำแนกตามจำนวนเบี้ยยังชีพที่ได้รับ พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

2.9 จำแนกตามรายได้ พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

2.10 จำแนกตามรายจ่าย พบว่า มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

3. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร พบว่า

ผู้สูงอายุในตำบลทับหมันอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 60-69 ปี มีภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มากมาย เช่น ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรหลาน การลงทุนประกอบอาชีพที่มีความเสี่ยงในเรื่องของการขาดทุน ดอกเบี้ยจากการกู้ยืมเงิน เป็นต้น ทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่พอจะมีเรี่ยวแรงในการทำงานได้ต้องประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงครอบครัว และสาเหตุสำคัญ คือ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีเงินเก็บออมสำหรับใช้ในวันปลายชีวิตการดำรงชีวิตจึงเป็นไปแบบหาเช้ากินค่ำ ในบางเดือนรายรับก็ติดลบ ทำให้ต้องมีการไปกู้เงินทั้งในระบบนอกและระบบเพื่อนำมาใช้จ่ายในครอบครัว โดยรายได้โดยรวมผู้สูงอายุเฉลี่ยต่อเดือน 4,679 บาท และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 4,519 บาท เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านร่างกาย มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 1,715 บาท รองลงมาคือด้าน ความสัมพันธ์ทางสังคม รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน 857 ด้านจิตใจ มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน และด้านสิ่งแวดล้อม 748 บาท ซึ่งมีความสอดคล้องกับ เกียรติศักดิ์ดา พึ่งสมบัติ และปริธา ธนสุกาญจน์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลโรงช้าง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุ 60-65 ปี ร้อยละ 82.0 อาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 32 มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 2,000 บาทต่อเดือน ซึ่งจะเห็นได้ว่า จำนวนเงินเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุได้รับ 600 – 1,000 บาท สามารถช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุได้ในระดับหนึ่ง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจำนวนเงินดังกล่าวที่ได้รับมาก็ยังไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในสังคมได้ ถึงแม้พฤติกรรมค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุจะอยู่ในระดับน้อย และมีการเลือกใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นในชีวิตประจำวันจริง ๆ ก็ตาม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเรื่องของการเงิน เศรษฐกิจ ร่างกาย และจิตใจจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากผู้สูงอายุไม่มีปัญหาด้านการเงิน จะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดี มีความสุข สุขภาพร่างกายก็จะดีตามไปด้วย ในส่วนของบุตรหลานไม่ควรทิ้งภาระค่าใช้จ่ายให้ผู้สูงอายุรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว ควรส่งเสียเลี้ยงดูผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน ในส่วนของรัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเข้ามาส่งเสริมด้านอาชีพ และรายรับของผู้สูงอายุ หรือการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตยา มานะกุล (2550:) งานวิจัยนี้ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) 3 ตัว คือ คนอายุ 15-60 ปี อ่านออกเขียนภาษาไทยได้ เด็กอายุ 6-15 ปี ได้กินอาหารอย่างถูกต้องครบถ้วน และครอบครัวมีความอบอุ่น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของคนในชุมชนบ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสนทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ซึ่งผู้วิจัยนำมาเป็นกรณีศึกษา โดยสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความ

พอประมาณ ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันในตัวเองกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจที่ถูกต้องและตระหนักถึงความสำคัญของการกินอาหารให้ถูกต้องครบถ้วน การสร้างครอบครัวให้มีความอบอุ่น ตลอดจนการนำเอาหลักการเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านจอมจันทร์ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการนำผลวิจัยไปใช้ และการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้สูงอายุมีค่าใช้จ่ายสูงสุดในด้านร่างกาย เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้ออาหารมาบริโภคในชีวิตประจำวัน เพราะอาหารเป็นปัจจัย 4 ที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน ร่างกายของคนเราไม่สามารถขาดอาหารได้ ร่างกายต้องได้รับสารอาหารที่ครบถ้วนเพื่อเป็นการซ่อมแซมอวัยวะที่สึกหรอและกลไกการทำงานของร่างกาย เพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายเรื่องอาหารสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนชนบทอย่างตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร นั้น ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเลือกซื้ออาหารที่มีประโยชน์ และซื้อในปริมาณที่พอดีกับความต้องการของตนเอง ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป ในส่วนของวัตถุดิบบางชนิดที่สามารถปลูกได้เอง เช่น การปลูกผักสวนครัวกินเองเป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้ ดำรงชีวิตด้วยความพอเพียง และหากมีผลผลิตที่มากพอก็ยังสามารถนำไปขายก่อให้เกิดรายได้เพิ่มเติม ด้านจิตใจ มีค่าใช้จ่ายสูงสุดคือ การทำบุญ การกุศล หรือกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งการทำบุญสามารถทำได้หลายวิธี ไม่จำเป็นต้องทำบุญด้วยเงินเท่านั้น ผู้สูงอายุสามารถทำบุญด้วยการ นั่งสมาธิ อุทิศตนเพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือกิจกรรมทางวัดได้เช่นกัน ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีค่าใช้จ่ายที่สูงคือ ค่าใช้จ่ายในการใส่ซองช่วยงานต่าง ๆ เช่น งานแต่ง งานอุปสมบท งานศพ ในชุมชน รายจ่ายส่วนนี้ถึงจะเป็นธรรมเนียมไทยที่ปฏิบัติกันมาช้านาน แต่ในวัยของผู้สูงอายุ จำนวนเงินที่ใส่ซองควรพิจารณาจากรายได้ของตนเองด้วย ส่วนด้านสิ่งแวดล้อมมีค่าใช้จ่ายสูงสุด คือ ค่าน้ำมันรถในชีวิตประจำวัน องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้รถจักรยานในการเดินทางในระยะใกล้ ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงได้ด้วย

2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ใช้เวลาว่างในการหารายได้เสริมเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมให้ผู้สูงอายุได้พบปะพูดคุย

นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน และให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุที่อยู่โดยลำพัง ไม่มีบุตรหลานดูแล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามาดูแลอย่างใกล้ชิดทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลทับหมัน

3. นำผลการวิจัยการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุในเขตตำบลทับหมัน เสนอนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทับหมัน และฝ่ายปกครองท้องถิ่นในตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่อื่น ๆ ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ เนื่องจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่แตกต่างกัน เช่น สถานที่ สภาพแวดล้อม ค่าครองชีพมีความแตกต่างกัน

2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพในเขตตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร หากมีผู้สนใจทำการศึกษาเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ ควรมุ่งเน้นเรื่องรายรับ รายจ่ายของผู้สูงอายุ เพื่อทราบถึงปัญหาในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ

3. ควรมีการศึกษาความต้องการในการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุในสังคมชนบท เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณ และส่งเสริมพัฒนาให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น